

اولین گزارش از وجود زیر گونه کیک

STENOPONIA TRIPECTINATA SPINELLOSA JORDAN 1958
(*SIPHONAPTERA: STENOPONIINAE*)

در ایران

(همراه با ۴ شکل)

توسط

نورایرپیازک* - مهدی آسمار* - یونس کریمی*

مقدمه: آزمایشگاه حشره شناسی بخش همه گیری شناسی انستیتو پاستور ایران بمنظور تکمیل مطالعات خود درباره کیک ها و کنه ها طی برنامه های تله گذاری چونندگان وحشی در شعاع ۲۰ کیلومتری اطراف شهرتهران کلیه انگلهای خارجی این جانوران بویژه کیک ها را جمع آوری نمود و پس از آماده کردن نمونه ها و تهیه اسلایدهای مناسب گونه های آنها را مشخص کرد. در بین این بند پایان بخصوص کیکها، زیرگونه *St. t. spinellosa* که از منطقه تلوسدلتیان از روی بدن *Meriones persicus* جمع آوری شده است برای اولین بار از ایران گزارش میگردد. این کیک اولین بار توسط Jordan 1958 در فلسطین از روی *M. shawi tristrami* جدا شده و مورد شناسایی قرار گرفته است (4).

مواد، وسایل و روش کار:

با استفاده از تله های چوبی زنده گیر و دو عدد پنس قوی موشگیری چوننده صید شده را در بالای سطح آب طشتک مقید کرده و پس از دمیدن به سطح بدن آن کیکهایی را که در آب می افتادند بکمک یک پنس کیک گیری به الکل ۷۰ درجه منتقل گردیدند. در آزمایشگاه نمونه های کیک به ترتیب از محلولهای پتاس ۱۰٪، اسید استیک ۵٪، الکلهای مختلف الدرجه (۵۰، ۷۰، ۹۰، ۱۰۰)، جوهر میخک، گزیل گذرانده شدند و پس از تهیه اسلاید میکروسکپی با استفاده از کانادا بالزام مورد مطالعه و شناسایی قرار

* انستیتو پاستور ایران - بخش همه گیری شناسی .

- این مقاله در تاریخ ۱۳۶۰/۴/۱۵ به دفتر انجمن رسیده است .

گرفتند .

مشخصات مرفولوژیک *St. t. spinellosa* اقتباس از کلید کلی جنس

(3) *Stenoponia*

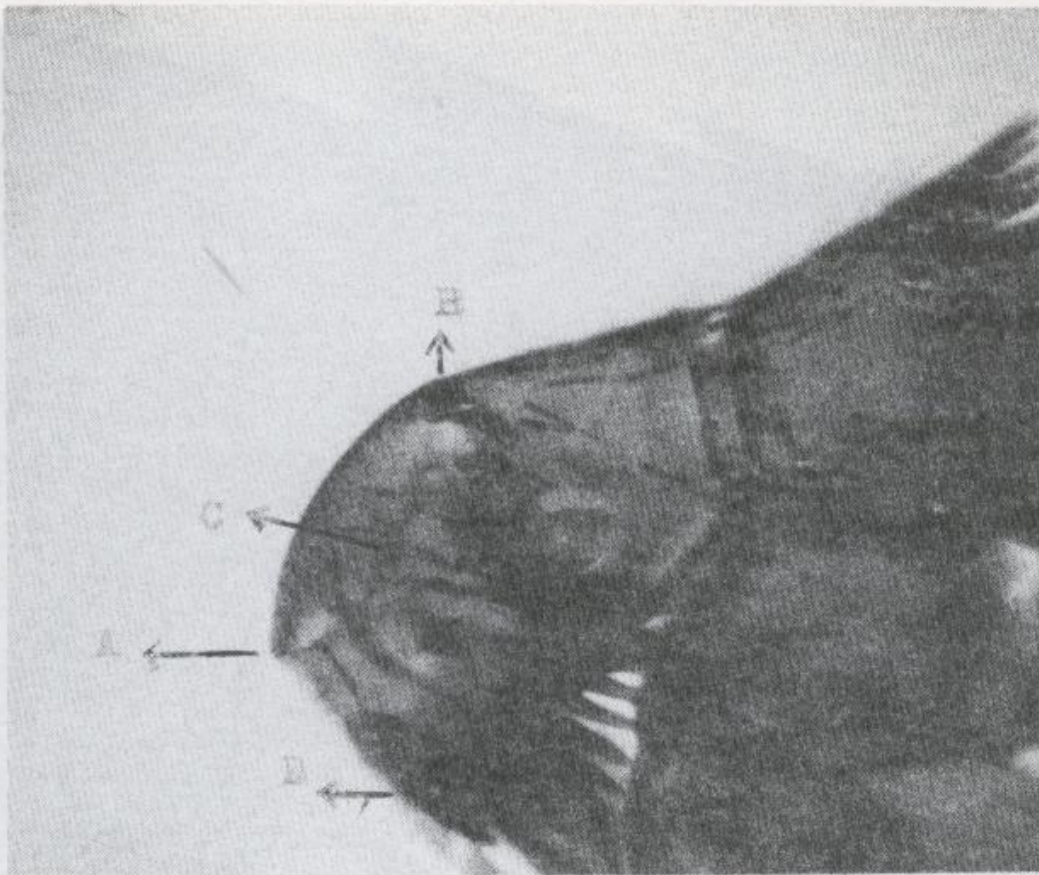
- طول اولین خارشانه گونه ای (genal comb) در حدود نصف فاصله قاعده آن از زاویه دهانی می باشد .
- فاصله دومی معمولاً "خیلی کوتاه بوده و از نصف طول شانه گونه ای بیشتر نمی باشد .
- فاصله زاویه دهانی شانه گونه ای تا قاعده اولین خار شانه گونه ای کمی بیشتر از نصف طول شانه گونه ای می باشد .
- فاصله بین زاویه دهانی و اولین خار شانه گونه ای خیلی بیشتر از طول شانه گونه ای می باشد . (شکل شماره ۱)
- تیغه استرنو- اپی استرنال (sterno-episternal ridge) خیلی زیاد اسکروتیزه گردیده است . (شکل شماره ۲)
- دوخار از خارهای شانه ای از امتداد محور اصلی خارج شده و تا لب، قدامی حفره شاخک ادامه دارد .
- ناحیه پیشانی عریض تر ، اندازه A-C طویلتر از A-D می باشد . (شکل شماره ۱)

- طول A-C در حدود $1\frac{1}{4}$ برابر طول A-D است . (شکل شماره ۱)

مشخصات ویژه *St. t. spinellosa* در مقایسه با دیگر زیر گونه های

(4) *Stenoponia*

- یک *St. t. spinellosa* Jordan تنها زیر گونه منطقه آسیا می باشد که با دوخار از خارهای شانه گونه ای (genal comb) که از محور شانه خارج گردیده است شناخته می شود .
- این زیر گونه (Subspecies) همچنین از سایر زیر گونه های نزدیک خود مانند زیر گونه های *St. t. acmaea* و *St. t. medialis* بوسیله تعداد خارهای کوتاه و ضخیم (spinelets) موجود بر روی سطح پشتی شکم (abdominal terga) تمیز داده می شود .

شکل شماره ۱-نمایش زوایای مختلف سرو شانه گونه ای (genal comb) در *St. t. spinellosa*

A = زاویه دهانی   C = قاعده بالاترین خار شانه گونه ای

B = شیار داخلی شاخک   D = قاعده اولین خار شانه گونه ای

بعبارت دیگر تعداد spinelets مزبور در این کیک ۴۵ الی ۶۸ عدد بوده و حال آنکه در زیر گونه *St. t. medialis* ۱۸ الی ۴۳ عدد و در زیر گونه *St. t. acmaea* ۱۹ الی ۲۷ عدد می باشد.

تیزی سر بطور متوسط در زیر گونه *barcana* (A-C=A-D) و در زیر گونه های

Algerian یعنی *St. t. tenax* و *St. t. megaera* (A-D) ۱/۵ برابر (A-C)

و در *St. t. spinellosa* اندازه A-C در حدود $\frac{1}{4}$ برابر اندازه A-D است.

(شکل شماره ۱)

شانه گونه ای (با دو خار که از ردیف شانه ای خارج است) در نر، ۱۱ الی ۱۴

عدد خار در یک طرف و ۱۲ عدد در طرف دیگر دارد. این شانه در کیک ماده در یک

شکل شماره ۲- نمایش تیغه استرنو- اپی استرنال در کیک

St. t. spinellosa

طرف از ۱۳ خار و در طرف دیگر از ۱۴ خار تشکیل شده است. (شکل شماره ۱)
یک نر دارای سه عدد و یک ماده دارای ۴ عدد antepygidial در هر
طرف می باشد. (شکل شماره ۳ و ۴).

طول پشت سینه اول (Pronotum) بعلاوه شانه در حدود $\frac{5}{6}$ پشت سینه
آخر در هر دو جنس می باشد. شانه پشت سینه اول (Pronotal comb) از ۳۴ الی ۳۷
خار در نر و ۳۸ خار در ماده تشکیل شده است. شانه شکمی (abdominal comb) در
جنس نر از ۳۱ الی ۳۶ خار و در جنس ماده از ۳۴ الی ۳۸ خار تشکیل یافته است.
خارهای کوتاه و ضخیم (spinelets) نیم حلقه های پشتی شکمی در نر جمعا"
۴۵ الی ۶۴ عدد می باشد که شامل ۱۵ الی ۱۷ عدد بر روی بند دوم و ۱۴ الی ۱۹ عدد
بر روی بند سوم و ۱۱ الی ۱۴ عدد بر روی بند چهارم و ۷ الی ۱۱ عدد بر روی بند پنجم

شکل شماره ۳ - نمایش دستگاه تناسلی نر و ابریشمهای antepygial

در *St. t. spinellosa*

و ۱ عدد بر روی بند ششم شکم است.

این خارها در جنس ماده جمعا " ۴۶ الی ۶۸ عدد که به ترتیب شامل ۱۵ الی

۲۱ عدد بر روی بند دوم ۱۴ الی ۱۹ عدد بر روی بند سوم و ۱۰ الی ۱۷ عدد بر روی

بند چهارم و ۵ الی ۱۱ عدد بر روی بند پنجم شکم می باشد.

خارهای کوتاه و ضخیم (spinelets) نیم حلقه پشتی پنجم شکم در هر دو

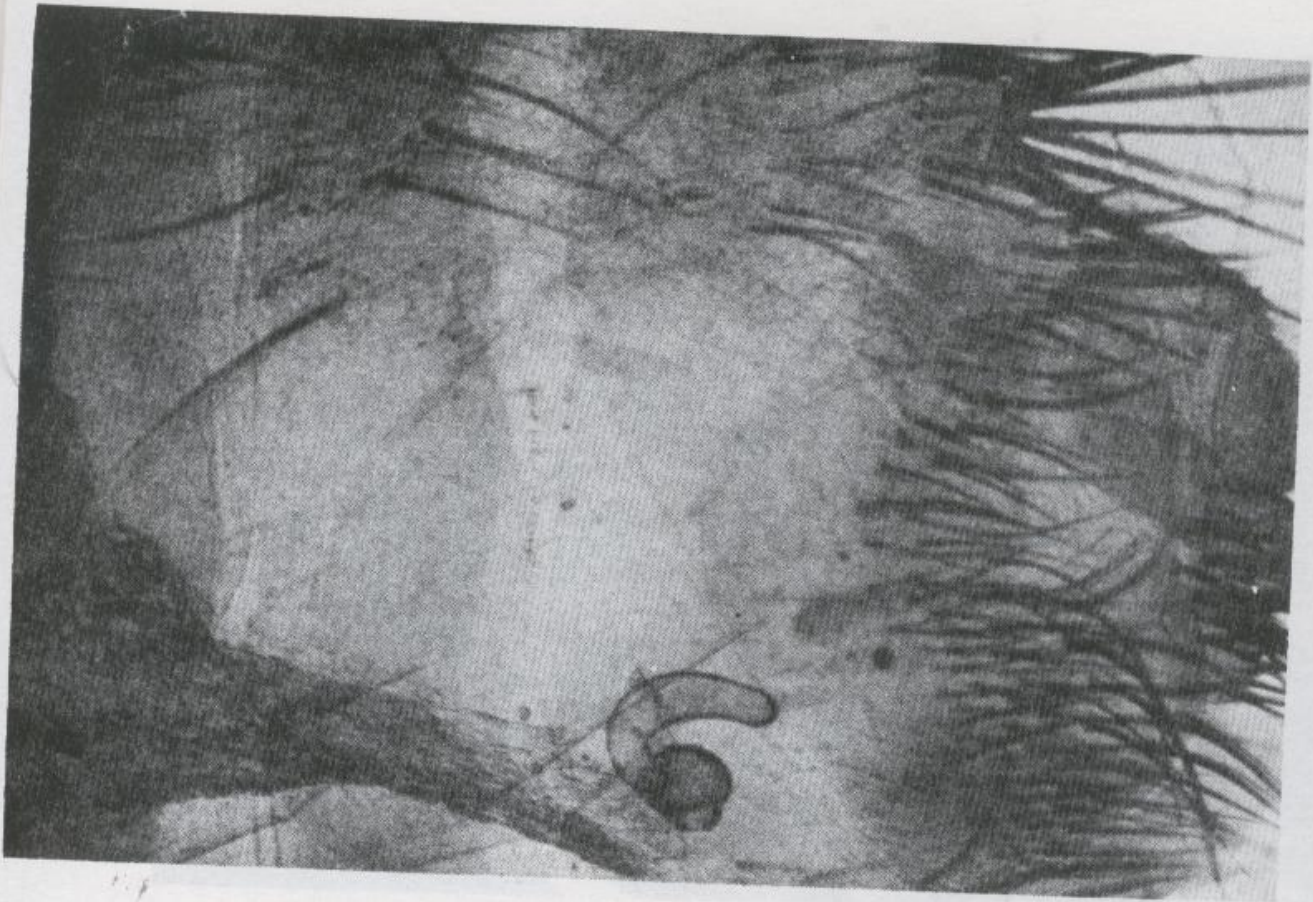
جنس در هر دو طرف بدن وجود دارد.

ابریشمهای خار مانند (spiniforms) موجود بر روی بند پنجم پنجه پای

جلوئی و وسطی در نر ۸ عدد و بر روی پنجه پای خلفی ۶ الی ۸ عدد (معمولاً " ۸ عدد)

می باشد.

شکل شماره ۴ - نمایش اسپرما تک و ابریشمهای antepygial در کیک *St. t. spinellosa*

محل انتشار در ایران

تاکنون فقط از منطقه نلووسدلتیان در ۲۵ کیلومتری شمال شرقی تهران از روی *Meriones Persicus* به تعداد ۳ ماده و ۷ نر جدا گردیده است.

تشکر

از آقایان دکتر شکیب کروری و میرعظیم قاسمی که در صید جوندگان و جمع آوری کیک مورد نظر ما را یاری نموده اند صمیمانه تشکر می نماید.

Journal of Entomological Society of Iran
 March, 1984, Vol. 7(1,2)

FIRST REPORT ON THE OCCURRENCE
 OF *STENOPONIA TRIPECTINATA*
SPINELLOSA JORDAN 1958
 (SIPHONAPTERA: STENOPONIINAE)
 IN IRAN

(With 5 Fig.)

By:

N. PIAZAK*, M. ASSMAR*, Y. KARIMI*

This is the first report on the occurrence of a subspecies of flea, *St. t. spinellosa* Jordan, from Iran which was collected on July 1979 from Talow & Latian's dam locality, east of Tehran, Iran (1,2).

The subspecies was identified and reported by Jordan in 1958 from Israel. Detail morphological characters of this flea is given in Persian (see also Jordan, 1958: Bull. Brit. Mus. N.H. Ent. 6: 191).

REFERENCES

- 1- ASSMAR, M., N. PIAZAK, & Y. KARIMI, 1980-Pictorial Key's of Fleas Iran. *Institut Pasteur of Iran*. pp. 27-33.

---

* Institut Pasteur of Iran, Tehran / IRAN

- 2- FARHANG-AZAD, A., 1970-The Flea Fauna of IRAN IX. Distribution and Hosts. *Bull. Soc. Path. Exot.* no. 1:pp. 107- 126.
- 3- HOPKINS, G.H.E. and M. ROTHSCHILD, 1962--:Catalogue of the Rothschild collection of Fleas(Siphonaptera) in the BRITISH MUSEUM. Vol.3:pp. 116-159.
- 4- JORDAN, K., 1958- A contribution of the taxonomy of STENOPONIA J. & R.(1911), a genus of palaeartic and nearctic fleas. *Bull. Brit. Mus. Nat. Hist.*, 6(7):pp. 169-202.